

DRUHÁ LOUPEŽNICKÁ POHÁDKA

Je tomu už náramně dávno, tak dávno, že ani nebožtík starý Zelinka, dej mu Pánbůh věčnou slávu, se na to nepamatoval, a ten přece se pamatoval i na mého nebožtíka tlustého pradědečka. Tak tedy je tomu už nesmírně dávno, co na horách Brendách panoval slavný a zlý loupežník Lotrando, mordýř ze všech nejukrutnější, se svými jednadvaceti pacholky, padesáti zloději, třiceti zlodějíčky a dvěma sty pomocníky, pašeráky a přechovávači. Tak ten Lotrando vám číhal u silnice třeba k Poříčí nebo ke Kostelci nebo i k Hronovu, až kolem pojede nějaký ten forman, kupec, žid nebo rytíř na koni; pak na něj vystoup', zařval a obral ho o všecko, a to ještě ten potrefený mohl být rád, že ho Lotrando nezapíchnul, nezastřelil nebo nepověsil na stromě. Takový vrahoun a nelida byl ten Lotrando.

Jede si takový kupecek cestou, povídá koňům „hyje“ a „čehy“ a těší se, zač prodá v Trutnově to své zboží. A když jede lesem, má trochu

strach před loupežníky, ale aby to nedal na sobě znát, píská si pěknou písničku. A najednou vystoupí z lesa chlap jako hora, širší než pan Šmejkal nebo pan Jahelka, ale ještě o dvě hlavy větší, a k tomu fousatý, že si pro samé fousy do huby nevidí; tedy takové chlapisko se vám postaví před koně a zařve: „Peníze nebo život!“ a zamíří na kupce pistolí širokou jako hmoždíř. To se ví, kupec dá peníze, a Lotrando mu sebere ještě k tomu i vůz i zboží i koně, ale i kabát, katě a holinky mu stáhne a ještě mu přidá pár bičem, aby se mu, chudákovi, lehčeji běželo domů. Jak říkám, nebyl ten Lotrando nic jiného nežli šibeničník.

Ale protože široko daleko nebylo jiného loupežníka (teprve až u Maršova byl druhý, a to byl jen žabař proti Lotrandovi), dařilo se Lotrandově loupežnické živnosti tuze dobře, takže brzo byl bohatší než leckterý rytíř, ano i továrník. A protože měl malého synáčka, řekl si starý loupežník: „A co, dám ho někam na študije, ať už to stojí pár tisícovek, já si to můžu dovolit; ať se naučí německy a francouzsky, ať umí pěkně říkat pitšen a ževuzém, a na piáno hrát, a tancovat šotyš nebo kvadrilu, a jíst z talíře a smrkat do kapesníku, jak se sluší a patří. Sic jsem jen loupežník, ale můj syn ať je jako nákej hrabě. A už jsem to řek', a basta!“

Řek' to, vzal malého Lotranda před sebe na koně a už uháněl do Broumova. Tam sesadil sy-

náčka s koně před klášterem páterů Benediktýnů a hrozně řinče ostruhami šel rovnou k páteru převorovi. „Velebnosti,“ řekl tlustým hlasem, „tady vám nechám tohohle kloučka na vychování, abyste ho naučili jíst, smrkat a tancovat a říkat ‚pitšén‘ a ‚ževuzém‘ a všechno, co se sluší, když je člověk holt kavalírem; a tady,“ řekl, „je na to pytel dukátů, lujzů, florinů, piastrů, rupií, dublonů, rublů, tolarů, napoleondorů, guineí,

hřiven stříbra, a holandských zlatek a pistolů a sovrýnů, aby se u vás měl jako princátko.“

To řek', otočil se na patě a hajdy do lesů, nechávaje otcům Benediktýnům malého Lotranda na starosti.

Tak se tedy malý Lotrando učil s mnoha princátky, hrabátky a jinými bohatými mládenečky v takovém tom konviktě u pánů páterů; a tlustý páter Spiridion ho učil říkat „pitšén“ a „gorsamadyr“ po německu, a páter Dominik mu

vtloukl do hlavy všelijaké to francouzské „trešarmé“ a „silvuplé“, a pan páter Amadeus ho naučil všem komplimentům, menuetům a způsobným manýrám, a pan regenschori Kraupner ho učil smrkat, aby to zaznělo tence jako flétna nebo jemně jako šalmaj, a ne aby to zatroubilo jako kontrafagot, pozoun, jerišská trouba, piston nebo automobil, tak jako troubíval starý Lotrando; zkrátka naučili ho těm nejjemnějším způsobům a delikátnostem jako pravého kavalíra. Však mladý Lotrando byl v černých sametových šatech s krajkovým límečkem tuze pěkný hoch, a docela zapomněl, že rostl v loupežnické jeskyni v divokých horách Brendách, a že jeho otec, starý vrah a raubíř Lotrando, chodil ve volské kůži a čpěl koninou a jedl syrové maso jen tak holýma rukama, jak už to loupežníci dělají.

Zkrátka mladý Lotrando zkvétal vědomostmi a uhlazeností, a zrovna když byl v nejlepších študiích, zatřeskla koňská kopyta před Broumovským konviktem a s koně skočil ježatý pacholek, zabouchal do vrat, a když ho fráter vrátný vpusťtil, řekl surovým hlasem, že jako jede pro mladého pána Lotranda, že jeho pantáta, jako starý Lotrando, se chystá umřít a volá k sobě jediného syna, aby převzal jeho živnost. Tu tedy mladý Lotrando se slzami v očích se rozžehnal s ctihodnými otci Benediktýny, jakož i s ostatními mladými panáčky a studenty, a jel s pacholkem na Brendy, přemítaje, jakou to živnost mu otec chce

odkázat, a slibuje si v duchu, že ji povede bohubíř, vznešeně a s příkladnou zdvořilostí ke všem lidem.

Tak přijeli na Brendy, a pacholek dovedl mladého pána k smrtelnému loži tátovu. Starý Lotrando ležel ve velikánské jeskyni na balíku nevydělaných hovězin a přikryt byl koňskou dekou.

„No tak, Vincku, ty loudale,“ ozval se těžce, „vedeš už mého kluka?“

„Drahý otče,“ zvolal mladý Lotrando, klekaje, „kž vás Bůh dlouhá léta zachovati ráčí k radosti bližních a nevýslovné pýše vašeho potomstva.“

„Pomalu, hochu,“ řekl starý raubíř. „Dnes pojedu do pekla a nemám mnoho času na tvé cukrování. Myslel jsem si, že ti nechám dost velké jmění, abys byl z toho živ bez práce. Ale hrom aby, kluku, jaká teď byla pro naše řemeslo mizerná léta.“

„Ach, otče,“ vzdychl mladý Lotrando, „neměl jsem tušení, že strádáte.“

„No jo,“ bručel starý. „Víš, mám pakostnici a už jsem se nemoh' pouštět daleko odtud. A nejbližším silnicím se kupci, filutové, nějak vyhýbali. Nejvyšší čas, aby mou práci převzal někdo mladší.“

„Drahý otče,“ řekl mladý pán horlivě, „přisáhám vám při všem na světě, že převezmu vaši práci a budu ji plnit čestně, ochotně a ke všem co nejvlídněji.“

„Já nevím, jak pochodíš s vlídností,“ zavrčel

starý. „Já jsem to dělal tak, že jsem zapích' jen ty, co se chtěli bránit. Ale poklony, synáčku, jsem nedělal nikomu; víš, jaksi se to při mé živnosti nehodí.“

„A jaká je, drahý otče, vaše živnost?“

„Loupežnictví,“ řekl starý Lotrando, a skonal.

Tak zůstal mladý Lotrando sám na světě, zdrčen do té duše jednak smrtí pantátovou, jednak přísahou, kterou se mu zavázal, že bude po něm loupežníkem.

Po třech dnech k němu přišel ten ježatý pacholek Vincek, že prý už není co jíst a že prý jářku se musí začít s pořádnou prací.

„Drahý pacholku,“ řekl mladý Lotrando žalostivě, „musí-li tak vskutku býti?“

„Se ví,“ odpověděl Vincek nevlídně. „Tady, panečku, nám žádný páteříček nepřinese nadívané holoubě. Kdo chce jíst, ať pracuje.“

Vzal tedy mladý Lotrando překrásnou pistoli, skočil na kůň a jel na silnici, no, dejme tomu na silnici u Batňovic. Tam se položil do zálohy a čekal, až tudy pojede nějaký kupec, aby ho oloupil. A skutečně za nějakou tu hodinku přijížděl po cestě pláteník, co vezl plátýnka do Trutnova.

Mladý Lotrando vystoupil z úkrytu a hluboce smekl. Pláteník se podivil, že ho zdraví takový pěkný panáček, no, a smekl taky a řek': „Na věky, mladý pane.“

Lotrando přistoupil blíže a smekl znova: „Do volte,“ řekl sladce, „doufám, že vás nevyrušuji.“

„Ale božínku, to ne,“ povídá pláteník, „a čím pak bych vám moh' posloužit?“

„Prosím vás, pane, co nejsnažněji,“ mluvil dále Lotrando, „abyste se nepolekal. Já jsem totiž loupežník, strašný Lotrando z Brend.“

Pláteník byl mazaný a nelek' se ani trochu. „A heleme,“ řekl vesele, „tak teda kolegáček. Já

jsem totiž taky loupežník, a sice krvavý Čepelka z Kostelce. Jistě znáte, ne?“

„Nemám tu čest,“ omlouval se Lotrando rozpačitě, „jsem tu, pane kolego, dnes po prvé. Převzal jsem totiž závod svého pana otce.“

„Aha,“ řekl pláteník Čepelka, „starého Lotranda z Brend, že jo? To je stará, renomovaná firma loupežnická. Moc solidní závod, pane Lotrando. To vám gratuluju. Ale víte co, já jsem byl

tuze veliký kamarád vašeho nebožtíka pantáty. Tuhle jsme se potkali a on povídá: „Víš co, krvavý Čepelko, jsme sousedi a kolegové, no, rozdělíme si to po dobrém; tahle silnice od Kostelce až do Trutnova bude tvá a na ní budeš loupit jenom ty. ‘Tak to řek’, a na to jsme si plácli, víme?“

„Ach, prosím tisíckrát za odpuštění,“ omlouval se zdvořile mladý Lotrando. „Opravdu jsem nevěděl, že tady je váš revír. Je mi neobyčejně líto, že jsem sem vložil nohu.“

„No, pro tentokrát nevadí,“ povídá mazaný Čepelka. „Ale váš pantáta ještě řek’: ‘A víš, krvavý Čepelko, jestli sem já nebo někdo z mých lidí jen páchne nohou, tak mu můžeš vzít pistole a čepici a kabát, aby si pamatoval, že to je tvá silnice.‘ To řek’ ten váš starý partyka, a dal mi na to ruku.“

„Je-li tomu tak,“ odvětil mladý Lotrando, „musím vás co nejuctivěji prositi, abyste přijal tuto vykládanou pistoli, můj baret s pravým pštrosím pérem a tento kabátec z anglického sametu na památku a na důkaz mé nejhlubší úcty, jakož i lítosti, že jsem vám způsobil takovou nepříjemnost.“

„Tak dobrá,“ povídal na to Čepelka, „dejte to sem, a já vám to odpustím. Ale víckrát, panáčku, ať vás tu nevidím. Tak hyje, koníčky. S pámbičkem, pane Lotrando.“

„Bůh vás provázej, šlechetný a otcovský pa-

ne,“ volal za ním mladý Lotrando, a vrátil se na Brendy nejen bez kořisti, ale také bez svého vlastního kabátu. Pacholek Vincek mu pak šeredně vyčínil a dal mu naučení, aby příštího dne zapíchnul a obral prvního, koho potká.

Tak tedy druhého dne číhal mladý Lotrando se svým tenkým kordiskem na silnici u Zbečnicku. A za nějakou chvíli jede tudy forman s náramným nákladem zboží.

Mladý Lotrando vystoupil a zvolal: „Je mi líto, pane, ale musím vás zapíchnout. Prosím, abyste se v rychlosti připravil a pomodlil.“

Forman padl na kolena a modlil se a přemýšlel, jak by z té šlamastyky vyvázl. Modlil se první, druhý Otčenáš, a pořád ho nic chytrého nenapadlo. Už se modlil desátý a dvacátý Otčenáš, a pořád nic.

„Nu tak, pane,“ zvolal mladý Lotrando, dodávaje si přísnosti, „jste už připraven na smrt?“

„Kdepak,“ řekl forman jektaje zuby. „Já jsem totiž strašně velikej hříšník, třicet let jsem nebyl v kostele, klel jsem jako pohan a rouhal se a hrál ferbla a hřešil na každém kroku. Ale kdybych se moh’ v Polici vyzpovídat, tak by mně snad Pámbu hříchy odpustil a neuvrh’ by do pekla mou duši. Víte co? Já honem pojedu do Police, a až se vyzpovídám, vrátím se sem a vy mne zapíchnete.“

„Dobrá,“ souhlasil Lotrando, „já tady zatím počkám u vašeho vozu.“

„Jo,“ řekl forman, „a vy mně, prosimvás, půjčte svýho koníčka, abych byl dřív zpátky.“

I k tomu svolil zdvořilý Lotrando, a tak forman sedl na jeho koníčka a jel k Polici, zatím co mladý Lotrando vypřáhl koně formanovy a nechal je napást na louce.

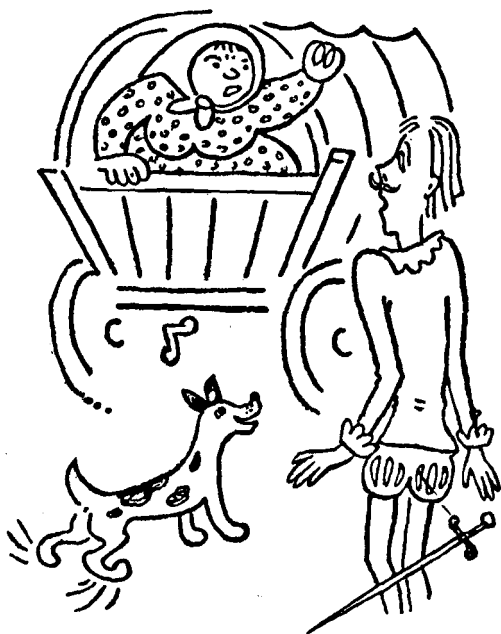
Ale ten forman byl taškář a nejel do Police k zpovědi, ale jen do nejbližší hospody, a tam povídal, že na silnici na něho čeká loupežník; a ještě se v té hospodě na kuráž napil a s třemi čeledíny se hnál na Lotranda. A ti čtyři chlapi chudáku Lotrandovi ukrutně namlátili a hnali ho až do hor, a tak zdvořilý loupežník se vrátil do jeskyně nejen bez kořisti, ale také bez svého vlastního koníčka.

Do třetice zajel si Lotrando na silnici k Náchodu a čekal, jakou kořist mu náhoda přinese. Jede tu, jede vozejček plachtou přikrytý, a v něm veze trhovník na jarmark do Náchoda samá perníková srdce. A zas mladý Lotrando se postaví do cesty a křikne: „Člověče, vzdej se, já jsem loupežník.“ Tak ho to totiž naučil ježatý Vincek.

Trhovník se zastavil, podrbl se pod čepicí a pak nadzvedl plachtu u vozu a řekl dovnitř: „Stará, je tu nákej pan loupežník.“

Tu rozhrnula se plachta a z vozejčku vylezla stará tlustá panička, založila ruce v bok a spustila na mladého Lotranda: „Ty ancikriste, ty arcilotře, ty Babinský, ty bandyto, ty Barnabáši, ty bašibozuku, ty cikáne, ty čerchmante, ty čer-

tovo kvítko, ty darebo, ty darmošlape, ty ferino,
ty Goliáši, ty hasáčerte, ty Herodesi, ty hrdlo-
řeze, ty hrubiáne, ty hříšníku, ty chachare, ty

indiáne, co se to opovažuješ, takhle přepadat po-
ctivé a slušné lidi?“

„Promiňte, madame,“ zašeptal Lotrando zdr-
cen, „neměl jsem tušení, že ve voze je dáma.“

„To se ví, že je,“ pokračovala trhovnice, „a
jaká dáma, ty jeden, ty jidáš, ty Kaine, ty kri-

minálníku, ty kruťáku, ty krvežíznivče, ty lenochu, ty lidožroute, ty lucipere, ty machometáne, ty metlo, ty mezuláne, ty mordýři!“

„Prosím tisíckrát za odpuštění, že jsem vás tak polekal, paní,“ omlouval se Lotrando v nejhroznějších rozpacích. „Trešarmé, madame, silvuplé, ujišťuji vás svou nejpokornější lítostí, že — že —“

„Pakuj se, necito,“ křičela ctihodná dáma, „nebo ti povím, že jsi nekřesťan, nelida, netvor, nezdo­ba a neznaboh, oukladník, partykář, pirát, po­berta, pohan, postrach a prachkujon, rabiát, raubíř a Rinaldo Rinaldini, satanáš, slot a sprosto­pášník, šelma, šibeničník, šidolid, šizunk, škareda a špatenka, taškář, tatar, turek a týgr a ukrut­ník —“

Dále už mladý Lotrando neslyšel, neboť se dal na útěk a nezastavil se až na Brendách; a to se mu ještě zdálo, že vítr za ním nese cosi jako: „— vejtržník, vlkodlak, vražedlník a vyvrhel, zabiják a zbojník, zlejduch, zloděj zlodějská, zlo­syn, zlotřilec a zuřivec a žhář —“

A tak to chodilo pořád. U Ratibořic přepadl mladý loupežník zlatý kočár, ale v něm seděla ratibořická princezna a byla tak hezká, že se Lotrando do ní zamiloval a vzal jí jen — a to ještě po dobrém — voňavý šáteček. A to se ví, té vůně se jeho banda na Brendách nenajedla. A jindy u Suchovršic přepadl řezníka, který vedl krávu do Úpice na jatky, a chtěl ho zabít; ale řezník prosil, aby vyřídil jeho dvanácti sirotkům

to a ono, a teď jim vzkazoval tak dojemné, přešlechtné a pohnutlivé věci, že se Lotrando rozplakal a řezníka propustil nejen s krávou, ale vnutil mu ještě dvanáct dukátů, aby prý dal každému svému dítěti po zlatáku na památku po hrozném Lotrandovi; a při tom ten řezník, šibal jeden, byl starý mládenec a neměl ani kočku, natož dvanáct dětí. No zkrátka, pokaždé, když chtěl Lotrando někoho zavraždit nebo oloupit, mu do toho něco přišlo, co podnítilo jeho zdvořilost a outlocit, takže nic nikomu nevzal a ještě k tomu rozdál všechno své.

Takhle se ovšem jeho živnosti nevedlo; jeho pacholkové i s ježatým Vinckem se rozutekli a šli raději poctivě pracovat mezi lidmi; sám Vincek se dal za mládka do hronovského mlejna, co ještě dnes stojí pod kostelem. Mladý Lotrando zůstal sám v loupežnické jeskyni na Brendách a měl hlad a nevěděl si rady. Tu si vzpomněl na pana převora u Benediktýnů v Broumově, který ho míval tuzince rád, a pustil se k němu, aby se ho zeptal na radu, co má dělat.

Když k němu přišel, klekl a plakal a vypravoval, že se svému otci zavázal přísahou, že bude loupežníkem, ale že je vychován ve zdvořilosti a laskavosti, a že tedy nemůže a nemůže nikoho zabít nebo obrat proti jeho vůli. A co prý tedy si má počít.

Pan převor nato dvanáctkrát šňupl a dvanáctkrát se zamyslel a pak řekl: „Milý synu, to ti

chválím, že jsi zdvořilý a vlídný k lidem; ale loupežníkem zůstat nemůžeš, jednak proto, že je to smrtelný hřích, jednak proto, že to neumíš. Ale abys vyhověl přísaze, kterou jsi dal svému pan-tátovi, budeš přepadat lidi dál, ale v úplné počestnosti. Najmeš si mejto, budeš číhat u silnice, a když tamtudy někdo pojede, vystoupíš na něj a budeš na něm žádat dva krejcary mejta. No, a je to. A při té živnosti můžeš být zdvořilý, jak jen umíš a sobě žádáš.“

Pak napsal pan převor psaní panu okresnímu hejtmanovi do Trutnova, kde se přimlouval za mladého Lotranda, aby mu pan hejtman ráčil svěřiti nějaké to mejto. A s tím psaním se pustil Lotrando k hejtmanství do Trutnova, a opravdu dostal mejto na silnici v Zálesí. Tak se stal zdvořilý loupežník mejtným na silnici a přepadal vozy a kočáry, aby ve vši počestnosti vybíral dva krejcary mejta.

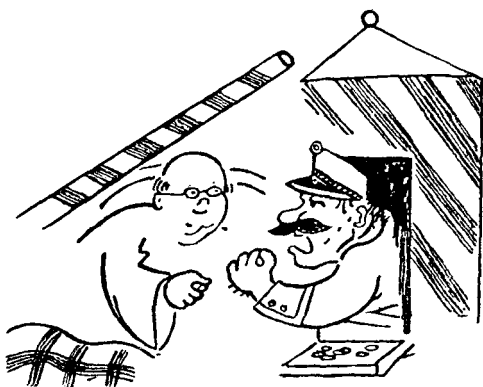
O hromadu let později jel broumovský pan převor bryčkou do Úpice na návštěvu k panu faráři. Už předem se těšil, že u mejta v Zálesí uvidí zdvořilého Lotranda a poptá se ho, jak se mu vede. A opravdu u mejta přistoupí ke kočáru fousatý člověk — byl to sám Lotrando — a něco bruče natáhnul ruku.

Pan převor sáhl do kapsy, ale protože byl trochu tlustý, musel si jednou rukou nadzvednout břicho, aby se druhou rukou dostal do kalhot; a tak to chvíli trvalo, než vytáh' peníze.

A tu pan Lotrando spustil hrubým hlasem: „No tak, bude to? Jakkak dlouho má člověk čekat, než dostane ty dva nový?“

Pan převor se hrabal v měščku a povídá: „Ale já nemám krejcary; prosím vás, človíčku, proměňte mně za šesták.“

„A hrom do vás,“ rozkřikl se Lotrando, „když nemáte krejcary, tak co vás sem čerti nosí?“

Bud'to sem dáte dva krejcary nebo táhněte na zpátek.“

„Lotrando, Lotrando,“ řekl pan převor lítostivě, „nepoznáváš mne? Kde jsi nechal svou zdvořilost?“

Lotrando se zarazil, neboť teď teprve poznal pana převora. I zabručel něco moc šeredného, ale přemohl se a řekl: „Velebnosti, nedivte se, že už

nejsem zdvořilý. Viděl kdy někdo mejtného, mostného, výběrčího nebo exekutora, který by nebyl tak trochu bručoun?“

„To je pravda,“ řekl pan převor. „To ještě nikdo nikdy neviděl.“

„Tak vidíte,“ zabručel Lotrando. „A teď už si jed'te ke všem čertům.“

To je konec pohádky o zdvořilém loupežníkovi; snad už umřel, ale jeho potomky potkáte na mnoha a mnoha místech, a poznáte je po tom, že vám s největší ochotou vynadají, i když nemají proč. A to by nemělo být.